

Datum
2021-08-09

Diarienummer
SN-2021/1432.109

Handläggare
Sofia Tunel
08-535 37818
Sofia.Tunel@huddinge.se

Socialnämnden

Ombuds tillgång till vård- och omsorgsuppgifter och förenklad behörighetskontroll inom vården, SOU 2021:39, remissvar

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat den 9 augusti 2021, överlämnas till kommunstyrelsen som sitt yttrande på betänkandet *Ombuds tillgång till vård- och omsorgsuppgifter och förenklad behörighetskontroll inom vården, SOU 2021:39*.

Sammanfattning

Betänkandet *Ombuds tillgång till vård- och omsorgsuppgifter och förenklad behörighetskontroll inom vården, SOU 2021:39* är resultatet av den utredning regeringen beställt gällande personuppgiftshantering inom och mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård samt av register över hälso- och sjukvårdspersonal.

Utredningen föreslår att:

- vård- och omsorgsgivare ska få ge andra fysiska personer elektronisk tillgång till patientuppgifter och sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation
- de flesta uppgifterna i Socialstyrelsens register över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal ska göras öppet sökbara via internet
- en bestämmelse i patientdatalagen som gör det möjligt för vårdgivare att ge någon utanför hälso- och sjukvården elektronisk tillgång till patientuppgifter
- det tidigare lämnade förslaget om lagstiftning för sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation kompletteras med motsvarande bestämmelser om ombuds elektroniska tillgång
- Socialstyrelsen ska göra det möjligt för allmänheten att genom en sökfunktion på internet kontrollera en persons behörighet i registret över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal det så kallade HOSP-registret
- Socialstyrelsen ska få besluta att medge en myndighet eller offentlig vårdgivare elektronisk tillgång till uppgifter i HOSP-registret genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Socialförvaltningen
141 85 Huddinge

Besök
Gymnasietorget 1

Tfn vxl 08-535 300 00

sof@huddinge.se
www.huddinge.se

Datum
2021-08-09

Diarienummer
SN-2021/1432.109

- Socialstyrelsen i enstaka fall ska få lämna ut uppgifter i registret genom annat elektroniskt utlämnande än direktåtkomst. Detta utan särskilt beslut och förhandssamråd med Integritetsskyddsmyndigheten
- tre nya ändamål för behandling av personuppgifter i HOSP-registret införs

Den av regeringen beställda utredningen bedömer att fördelarna med förslagen överväger de integritetsrisker som finns.

Socialförvaltningen delar utredningens uppfattning att förslagen inte förväntas medföra några samhällsekonomiska kostnader, utöver vissa initiala kostnader för teknikanpassning och ändrade rutiner som uppvägs av de besparingar som effektiviseringen ger på lite längre sikt.

Socialförvaltningen välkomnar på det stora hela förslagen om ombuds tillgång till vård- och omsorgsuppgifter samt om förändringarna kring HOSP-registret (register över hälso- och sjukvårdspersonal) då det för många patienter och deras ombud skulle underlätta att följa vårdförlopp, samt att det för vårdgivare kan underlätta att göra snabba kontroller av legitimerad personals behörighet.

Beskrivning av ärendet

Betänkandet Ombuds tillgång till vård- och omsorgsuppgifter och förenklad behörighetskontroll inom vården, SOU 2021:39 är resultatet av en av regeringen beställd utredning gällande personuppgiftshantering inom och mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård samt av register över hälso- och sjukvårdspersonal (HOSP-förordningen). Lagförslagen omfattar även privata aktörer som yrkesmässigt bedriver hälso- och sjukvård som till någon del är offentligt finansierad.

Ombuds elektroniska tillgång till patientuppgifter

Utredningen föreslår en bestämmelse i patientdatalagen som gör det möjligt för vårdgivare att, i enlighet med patientens medgivande, ge någon utanför hälso- och sjukvården (ett ombud) elektronisk tillgång till patientuppgifter. Bestämmelsen är frivillig för vårdgivare att använda. Den elektroniska tillgången, genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande, får ges till en annan fysisk person som patienten uppger sig känna¹ personligen. Den fysiska person som medges elektronisk tillgång ges inte någon rättshandlingsförmåga, utan personen får endast en passiv läsbehörighet till patientuppgifterna.

Den elektroniska tillgången får som mest omfatta de patientuppgifter som patienten själv får ha elektronisk tillgång till i dag. Den elektroniska tillgången ska på patientens begäran kunna begränsas till uppgifter registrerade efter ett visst datum eller vid en viss vårdenhet. Om någon inom hälso- och sjukvårdspersonalen får anledning att misstänka att patientens medgivande inte ger uttryck för

¹ ”Med ”känna personligen” avses någon sorts relation i patientens privata sfär. Det kan t.ex. handla om en familjemedlem, en bekant, en granne eller någon annan person som patienten anser sig känna personligen. Det ska inte ställas några närmare krav på vad det innebär att känna någon personligen, utan det är ytterst patienten som får avgöra om den vill uppge att den känner någon personligen. Utredningen före[1]slår dock att bestämmelsen utformas så att det bara är en fysisk person som patienten uppger sig känna personligen som får ges elektronisk tillgång. Juridiska personer får således inte ges elektronisk tillgång.

Datum
2021-08-09

Diarienummer
SN-2021/1432.109

patientens fria vilja eller att den enskilde varaktigt inte längre är i stånd att lämna ett sådant medgivande, är denne skyldig att genast anmäla detta till den vårdgivare som gett tillgången. Vårdgivaren har då att utreda om det finns skäl att avsluta den elektroniska tillgången. Motsvarande gäller om misstanken avser att patienten inte känner den som fått elektronisk tillgång personligen.

Utredningen har tidigare föreslagit lagstiftning om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation och föreslår nu att det förslaget kompletteras med motsvarande bestämmelser om ombuds elektroniska tillgång. Det innebär att omsorgsgivare får, med omsorgsmottagarens medgivande, ge någon utanför socialtjänsten tillgång till den dokumentation om insatser för äldre och personer med funktionsnedsättningar som är elektroniskt tillgänglig för andra omsorgs- och vårdgivare i systemet för sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation.

Frivilligt medgivande

Patientens frivilliga medgivande är en förutsättning för att ge en annan fysisk person, som patienten uppger sig känna personligen, elektronisk tillgång till patientuppgifter. För att kunna lämna ett giltigt medgivande, måste man förstå vad saken handlar om och vad man gör. När det gäller personer med varaktigt nedsatt beslutsförmåga saknas enligt utredningen möjlighet att lämna ett giltigt medgivande till elektronisk tillgång. I de fallen kan den föreslagna bestämmelsen således inte tillämpas och det bör enligt utredningen inte införas några särskilda bestämmelser för patienter med varaktigt nedsatt beslutsförmåga.

Gällande barn så bedöms i utredningen att ett barn som är tillräckligt moget för att förstå vad saken gäller, och som har rätt att självt disponera sina patientuppgifter, kan lämna sitt medgivande till att en annan fysisk person som barnet uppger sig känna personligen får elektronisk tillgång till barnets patientuppgifter.

Utredningen anser inte att det är nödvändigt att uppgifter om medgivanden, ändringar eller återkallelser av sådana, avseende elektronisk tillgång till patientuppgifter antecknas i patientjournalen. Däremot krävs dokumentation och bevarande av patientens medgivande på lämpligt sätt för att vårdgivaren ska kunna hantera Ombuds elektroniska tillgång till vård- och omsorgsuppgifter och hålla ordning på medgivanden och återkallelser av dessa.

Utredningen betonar att förslagen varken påverkar eller begränsar den möjlighet som finns för förvaltare och gode män att ha insyn i sina huvudmäns patientuppgifter. Förslagen syftar istället till att skapa en möjlighet att, vid sidan om existerande regelverk med legala ställföreträdare, låta patienter själva utse en person som de känner personligen som kan hjälpa dem i deras vård kontakter.

Utredningen bedömer att fördelarna med förslagen överväger de integritetsrisker som finns.

HOSP-registret

Utredningen föreslår vidare att Socialstyrelsen ska göra det möjligt för allmänheten att genom en sökfunktion på internet kontrollera en persons behörighet i registret över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, det så kallade

Datum
2021-08-09

Diarienummer
SN-2021/1432.109

HOSP-registret. Bara person- och samordningsnummer ska få användas som sökbegrepp, eftersom det är viktigt att sökresultatet ger otvetydigt svar på om en viss person har en legitimation eller inte.

Socialstyrelsen ska enligt förslaget i utredningen även få besluta att medge en myndighet eller offentlig vårdgivare elektronisk tillgång till uppgifter i HOSP-registret genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande. Direktåtkomst får medges bara om inte annat elektroniskt utlämnande är tillräckligt.

I dagsläget är det huvudsakliga syftet med HOSP-registret att föra en aktuell förteckning över all legitimerad hälso- och sjukvårds personals behörighet. Dessutom utgör registeruppgifterna underlag för viss statistik och prognoser över tillgången på hälso- och sjukvårdspersonal.

Utredningen föreslår att tre nya ändamål för behandling av personuppgifter i HOSP-registret införs. För det första ska uppgifterna, för att möjliggöra sökfunktionen på internet, få behandlas för att ge allmänheten upplysning om hälso- och sjukvårdspersonals behörighet. För det andra ska uppgifterna få behandlas för att framställa statistik om hälso- och sjukvård enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken. För det tredje ska uppgifterna få behandlas för att kontrollera hälso- och sjukvårdspersonals identitet och behörighet vid handläggning av ärenden om dispens från begränsningar av förordnande och utlämnande av läkemedel.

Utredningen har haft i uppdrag att analysera de rättsliga förutsättningarna för regioner och kommuner att få direktåtkomst till uppgifter i registret även i syfte att skapa förutsättningar för att bemanna deras krigsorganisationer. För detta är, vid sidan av uppgifter om de registrerade som regioner och kommuner redan får ha direktåtkomst till, uppgiften om folkbokföringsort i 6 § 2 HOSP-förordningen relevant.

I dag kan regioner och kommuner i praktiken endast bemanna sina krigsorganisationer med den egna personalen samt sådana personer som är med i frivilliga försvarsorganisationer och som regionen eller kommunen träffat ett skriftligt avtal om tjänstgöring. Genom HOSP-registret skulle regioner och kommuner kunna få viss uppgift om vilken legitimerad, eller tidigare legitimerad, hälso- och sjukvårdspersonal som finns folkbokförd i regionen eller kommunen om de även gavs elektronisk tillgång till uppgift om folkbokföringsort. Detta under förutsättning att de skulle få behandla uppgifterna i HOSP-registret även för att planera bemanning av hälso- och sjukvårdspersonal vid höjd beredskap. Det skulle enligt utredningen skapa bättre förutsättningar för att bemanna deras krigsorganisationer.

Ett genomförande av förslagen bedöms enligt utredningen få positiva effekter för patientsäkerheten, Socialstyrelsen och de som kontrollerar uppgifter i HOSP-registret.

Fördelarna med förslagen överväger de integritetsrisker som finns.

Utredningen bedömer att förslagen i sin helhet inte förväntas medföra några samhällsekonomiska kostnader, utöver vissa initiala kostnader för

Datum
2021-08-09

Diarienummer
SN-2021/1432.109

teknikanpassning och ändrade rutiner som uppvägs av de besparingar som effektiviseringen ger på lite längre sikt.

Förvaltningens synpunkter

Den journalföring som idag sker inom den hälso- och sjukvård som bedrivs inom Huddinge kommun är inte synlig i den nationella patientöversikt som finns idag. Hur en lösning för direktåtkomst för patienter och ombud till kommunens journaler skulle se ut är en fråga som skulle behöva utredas ytterligare.

Personer inom nämndens ansvarsområde kan sakna mobilt bankID och har därmed inte möjlighet att ta del av sina journaler elektroniskt via 1177. Socialförvaltningen ser att de personerna, med ett ombuds hjälp, skulle kunna få lättare att i högre grad vara delaktiga i sin vård, vilket är positivt. En möjlig konsekvens för kommunens legitimerade personal är att mer tid kan behöva läggas på dialog med ombud när de har lättare tillgång till information i journaler och behöver hjälp att tolka det som står och att sätta innehållet i sitt sammanhang.

Förslaget om skyldighet för hälso- och sjukvårdspersonalen att till vårdgivaren genast anmäla misstankar att ett medgivande inte är frivilligt eller att ett ombud missbrukar sin rätt är positivt. Tydliga rutiner för detta behöver upprättas och vara väl kända av kommunens medarbetare.

I utredningen nämns olika tekniska lösningar för hur en patient kan ge sitt medgivande för ombuds tillgång till journalen, men för de personer som inte kan eller vill skaffa till exempel mobilt bankID nämns ingen specifik lösning. Utredningen konstaterar att det, för att dessa patienter inte ska stängas ute från möjligheten att lämna sitt medgivande, är lämpligt att vårdgivare ser till att det finns möjlighet att lämna sitt medgivande utan att detta kräver att man använder bank-id eller motsvarande digitala lösningar. Hur en sådan lösning kan se ut behöver utredas vidare. Det krävs även ett enkelt sätt för patienter utan bankID att ta tillbaka sitt medgivande för ett ombuds tillgång till journalen.

Det finns enligt utredningen inget krav på att uppgifter om medgivanden, ändringar eller återkallelser av sådana, avseende elektronisk tillgång till patientuppgifter ska antecknas i patientjournalen. Däremot krävs dokumentation och bevarande av patientens medgivande på lämpligt sätt. Förvaltningen ser ändå att med tanke på den mängd olika system som den legitimerade personalen dagligen arbetar i bör detta om möjligt lösas genom något av de befintliga system för dokumentation som finns.

Personer med nedsatt beslutsförmåga omfattas inte av den föreslagna bestämmelsen. Detta innebär att många av patienterna i kommunens vård inte berörs av möjligheten att ge medgivande till elektronisk tillgång för ombud.

För Huddinge kommun som vårdgivare och arbetsgivare för legitimerad personal kan möjligheten till direktåtkomst till HOSP-registret innebära ett förenklat förfarande vid kontroll av behörighet vid nyanställning men även löpande under anställningens gång.

Datum
2021-08-09

Diarienummer
SN-2021/1432.109

Socialförvaltningen välkomnar på det stora hela utredningens förslag om ombuds tillgång till vård- och omsorgsuppgifter samt om förändringarna kring HOSP-registret.

Hållbarhet

Förslaget till beslut förväntas inte få några förändrade konsekvenser för hållbarheten.

Barnkonventionen

Förslaget till beslut väntas inte få några större konsekvenser utifrån barnkonventionen då föräldrar redan har rätt att ta del av sitt minderåriga barns journal. Dock kan möjligheten för äldre barn att själva välja ytterligare ombud utöver föräldrarna vara av värde för barnets självbestämmande.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Eftersom det är frivilligt att anordna den elektroniska tillgången till vård- och omsorgsuppgifter bedöms förslagen i sig inte få några samhällsekonomiska konsekvenser.

För att göra Huddinge kommuns hälso- och sjukvårdsdokumentation tillgänglig i befintliga eller nya system för direktåtkomst skulle nya tekniska lösningar krävas. Kostnader för dessa tekniska lösningar går i dagsläget inte att bedöma och skulle behöva utredas vidare. Det bedöms dock inte innebära någon ytterligare kostnad för kommunen om även ombud skulle ha tillgång till samma system för direktåtkomst som patienten.

Lotta Wigen
Socialdirektör

Lina Blombergsson
Biträdande socialdirektör

Bilagor

1. Remissmissiv
2. Remisshandlingar: Betänkandet Ombuds tillgång till vård- och omsorgsuppgifter och förenklad behörighetskontroll inom vården, SOU 2021:39 <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2021/05/sou-202139/> (Hämtad 2021-08-09)

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens förvaltning, Yvonne Sawert